

I

(Rezoluții, recomandări și avize)

RECOMANDĂRI

CONSILIU

RECOMANDAREA CONSILIULUI

din 22 mai 2018

privind promovarea valorilor comune, a educației favorabile incluziunii și a dimensiunii europene a predării

(2018/C 195/01)

CONSILIUL UNIUNII EUROPENE,

având în vedere Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene, în special articolele 165 și 166,

având în vedere propunerea Comisiei Europene,

întrucât:

- (1) Uniunea se întemeiază pe valorile comune și principiile generale ale respectării demnității umane, libertății, democrației, egalității, statului de drept, precum și pe respectarea drepturilor omului, inclusiv a drepturilor persoanelor care aparțin minorităților, astfel cum se stipulează la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană. În temeiul articolului 3 din Tratatul privind Uniunea Europeană, Uniunea urmărește să își protejeze și promoveze valorile.
- (2) Inspirată de aceste valori, Uniunea a reușit să reunească țări, comunități și oameni într-un proiect politic unic, care a asigurat Europei cea mai îndelungată perioadă de pace de până acum, ceea ce, la rândul său, a favorizat stabilitatea socială și prosperitatea economică. Adoptarea de către statele membre a valorilor stabilite în tratat creează un fundament comun care constituie trăsătura distinctă a identității și modului de viață europene și oferă Uniunii un loc pe scena mondială.
- (3) Uniunea și statele sale membre se confruntă cu o varietate de provocări, printre care populismul, xenofobia, naționalismul care instigă la dezbinare, discriminarea, răspândirea știrilor false și dezinformarea, precum și radicalizarea care duce la extremism violent. Aceste fenomene ar putea constitui o amenințare serioasă la adresa fundamentelor democrațiilor noastre, ar putea submina încrederea în statul de drept și în instituțiile democratice și ar putea sta în calea sentimentului comun de apartenență existent atât în interiorul fiecăreia dintre societățile noastre europene, cât și între acestea.
- (4) Necunoașterea originilor Uniunii, a motivelor pentru care a fost creată și a principiilor sale de funcționare favorizează dezinformarea și împiedică formarea unor opinii în cunoștință de cauză referitoare la acțiunile Uniunii. Cunoașterea diversității Uniunii și a statelor sale membre stă la baza respectului reciproc, a înțelegerii și a cooperării în cadrul statelor membre și între acestea.
- (5) Educația în toate formele sale, la toate nivelurile și de la vârste fragede joacă un rol central în promovarea valorilor comune. Ea contribuie la asigurarea incluziunii sociale, oferind fiecărui copil o șansă reală și aceleași posibilități de a reuși în viață. Ea le oferă cetățenilor șansa de a deveni activi și de a gândi critic și duce la un grad mai mare de înțelegere a identității europene.
- (6) La reuniunea pe tema Agendei liderilor organizată la Göteborg în noiembrie 2017, liderii europeni au dezbătut importanța educației și a culturii pentru viitorul Europei. Ca punct de pornire pentru respectiva dezbateră, Comisia și-a prezentat viziunea asupra unui Spațiu european al educației și a propus o serie de inițiative în comunicarea sa intitulată „Consolidarea identității europene prin educație și cultură”⁽¹⁾, potrivit căreia „consolidarea identității noastre europene rămâne esențială, educația și cultura fiind cei mai buni vectori în acest sens”.

⁽¹⁾ COM(2017) 673 final.

- (7) În urma reuniunii liderilor de la Göteborg, Consiliul European a evidențiat în concluziile sale din 14 decembrie 2017 faptul că educația și cultura sunt esențiale pentru construirea unor societăți caracterizate prin coeziune și favorabile incluziunii, precum și pentru sprijinirea competitivității noastre ⁽¹⁾.
- (8) Unul dintre obiectivele cadrului ET2020 pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale ⁽²⁾, și anume promovarea echității, a coeziunii sociale și a cetățeniei active, a fost definit pe baza faptului că educația ar trebui să promoveze competențele interculturale, valorile democratice și respectarea drepturilor fundamentale, să prevină și să combată toate formele de discriminare și de rasism și să doteze copiii, tinerii și adulții cu capacitatea de a interacționa pozitiv cu semenii lor care provin din medii diferite.
- (9) Declarația de la Paris, adoptată la 17 martie 2015 de miniștrii educației din Europa, a arătat angajamentul statelor membre de a promova valorile comune, de a îmbunătăți gândirea critică și alfabetizarea mediatică, educația favorabilă incluziunii și dialogul intercultural. Răspunsurile primite la o consultare publică la nivelul UE ⁽³⁾ denotă clar că ar trebui promovată educația favorabilă incluziunii. Doar 16 % dintre respondenți consideră că educația atinge în prezent acest obiectiv. 95 % consideră că educația ar trebui să îi ajute pe tineri să înțeleagă importanța valorilor comune și că Uniunea ar trebui să sprijine statele membre în realizarea acestei sarcini (98 %).
- (10) O anchetă Eurydice din 2017 pe tema educației civice în școlile din Europa arată că educația civică se află, în prezent, în centrul atenției în mai multe țări europene. Cu toate acestea, aproape jumătate dintre țări încă nu dispun de politici în privința includerii educației civice în formarea inițială a cadrelor didactice. Prin urmare, ar trebui să se prevadă măsuri care să sprijine cadrele didactice și să le ofere mijloacele pentru ca acestea să poată crea o cultură a învățământului deschis și un mediu de învățare deschis și să poată gestiona grupuri de studiu variate, în scopul de a forma competențe civice, de a transmite patrimoniul comun al Europei, de a promova valorile comune și de a reprezenta un exemplu de urmat pentru elevii și studenții lor.
- (11) Radicalizarea care duce la extremism violent continuă să fie o problemă acută în mai multe state membre. O parte din soluția la această problemă o reprezintă promovarea, inclusiv prin politici educaționale, a valorilor comune ca factor de coeziune și integrare socială. Pentru a sprijini statele membre în eforturile depuse, în iulie 2017, Comisia Europeană a înființat un grup de experți la nivel înalt privind radicalizarea ⁽⁴⁾, cu scopul de a identifica măsuri de sprijin, inclusiv în educație.
- (12) Cele mai recente rezultate ale sondajului PISA și Monitorul educației și formării 2017 subliniază legătura dintre inegalitățile în domeniul educației și mediul socioeconomic al elevilor și studenților. Datele oferite de PISA arată că elevii din familii mai sărace sunt de trei ori mai predispuși să înregistreze rezultate mai slabe la învățatură decât colegii lor din familii mai bogate și că elevii care provin dintr-un context de migrație sunt de peste două ori mai predispuși să fie slabi la învățatură față de alți colegi. Pentru a preveni marginalizarea tinerilor, este esențial să dispunem de sisteme de educație echitabile și favorabile incluziunii care să încurajeze coeziunea socială, să pună bazele unei cetățenii active și să sporească șansele de inserție profesională.
- (13) Studiul internațional privind educația civică realizat în 2016 de Asociația internațională pentru evaluarea realizărilor din domeniul educației sugerează că identitatea națională și identitatea europeană pot coexista în mod pozitiv, fără a intra în contradicție una cu cealaltă. Studiul mai arată că elevii cu niveluri mai ridicate de cunoștințe civice tind totodată să exprime atitudini mai tolerante.
- (14) Sondajele Eurobarometru subliniază un nivel extrem de scăzut de cunoștințe despre Uniune. Potrivit unui sondaj de opinie din 2014, 44 % dintre respondenți consideră că au cunoștințe limitate despre cum funcționează Uniunea, iar un sondaj din 2011 arată că o majoritate relativă a respondenților consideră că nu sunt bine informați despre Uniunea Europeană. Același sondaj a indicat totodată că o treime dintre respondenți nu știu exact câte state membre are Uniunea. Sondajul Eurobarometru din 2017 arată că 89 % din tinerii europeni sunt de acord că guvernele naționale ar trebui să consolideze educația școlară în legătură cu drepturile și obligațiile pe care le au în calitate de cetățeni ai Uniunii. În fine, cel mai recent sondaj Eurobarometru subliniază că 35 % dintre respondenți consideră că ar fi foarte util pentru viitorul Europei să avem standarde de educație comparabile.

⁽¹⁾ EUCO 19/1/17 REV 1.

⁽²⁾ Raportul comun pentru 2015 al Consiliului și al Comisiei privind punerea în aplicare a Cadrului strategic pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET 2020) – Noi priorități pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale (JO C 417, 15.12.2015, p. 25).

⁽³⁾ SWD(2018) 13 final.

⁽⁴⁾ Decizia Comisiei din 27 iulie 2017 de instituire a Grupului de experți la nivel înalt privind radicalizarea al Comisiei (JO C 252, 3.8.2017, p. 3).

- (15) În acest context, este indispensabil ca statele membre să își intensifice eforturile pentru a continua punerea în aplicare a tuturor obiectivelor Declarației de la Paris din 2015. Este deosebit de important să se continue promovarea valorilor comune ca factori de coeziune și incluziune, să se favorizeze crearea unor medii de învățare participativă la toate nivelurile educației, să se îmbunătățească formarea cadrelor didactice pe tema cetățeniei și a diversității și să se consolideze gândirea critică și alfabetizarea mediatică ale tuturor elevilor și studenților.
- (16) Pentru a obține o coeziune mai mare a societăților noastre este indispensabil să se asigure, în mod real, accesul egal la o educație de calitate și favorabilă incluziunii pentru toți elevii și studenții, inclusiv pentru cei proveniți dintr-un context de migrație sau din medii socioeconomice dezavantajate, pentru cei cu nevoi speciale și pentru cei cu handicap – în conformitate cu Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap. În acest demers, statele membre ar putea beneficia de instrumentele existente ale Uniunii, și anume Erasmus+, fondurile structurale și de investiții europene, Europa creativă, Europa pentru cetățeni, programul Drepturi, egalitate și cetățenie, Corpul european de solidaritate și Orizont 2020, precum și de îndrumarea și expertiza Agenției Europene pentru Educație Specială și Incluzivă.
- (17) Programul Erasmus+ demonstrează că mobilitatea și contactele transfrontaliere sunt o modalitate eficientă de a experimenta identitatea europeană. Este esențial ca toate categoriile de elevi și studenți din întreaga Europă să poată beneficia în mod egal de oportunitățile pe care le oferă acest program, în special prin schimburile între unitățile de învățământ din statele membre. Mobilitatea virtuală, mai ales prin rețeaua e-Twinning, este un instrument excelent de stabilire a unui contact direct între elevi și va fi utilizată pe scară mai largă în următorii ani, în combinație cu mobilitatea fizică.
- (18) Introducerea unei dimensiuni europene a predării ar trebui să aibă drept obiectiv să îi ajute pe elevi și studenți să învețe prin experiență ce înseamnă identitatea europeană în toată diversitatea ei, precum și să întărească un sentiment de apartenență la Europa pozitiv și favorabil incluziunii, care să vină în completarea identităților și tradițiilor locale, regionale și naționale. Introducerea acestei dimensiuni europene a predării este, de asemenea, importantă pentru promovarea unei mai bune înțelegeri a Uniunii și a statelor sale membre.
- (19) Prezenta recomandare respectă în întregime principiile subsidiarității și proporționalității. Conținutul prezentei recomandări nu aduce atingere inițiativelor naționale existente în domeniile vizate, în special în domeniul educației civice naționale,

ADOPTĂ PREZENTA RECOMANDARE:

Statele membre ar trebui:

Promovarea valorilor comune

1. să intensifice împărtășirea valorilor comune prevăzute la articolul 2 din Tratatul privind Uniunea Europeană de la o vârstă fragedă, la toate nivelurile și în toate formele de educație și formare într-o perspectivă a învățării pe toată durata vieții, pentru a întări coeziunea socială și sentimentul comun, pozitiv și favorabil incluziunii de apartenență la nivel local, regional, național și la nivelul Uniunii;
2. să continue punerea în aplicare a angajamentelor asumate prin Declarația de la Paris, îndeosebi:
 - (a) prin promovarea educației în materie de cetățenie activă și de etică, precum și a unui climat deschis în sălile de clasă, pentru a cultiva atitudinile tolerante și democratice și competențele sociale, civice și interculturale;
 - (b) prin consolidarea gândirii critice și a alfabetizării mediatice, în special în ceea ce privește utilizarea internetului și a platformelor de comunicare socială, astfel încât să crească nivelul de conștientizare a riscurilor legate de fiabilitatea surselor de informații și să se dezvolte capacitatea de discernământ;
 - (c) prin utilizarea structurilor existente sau, dacă este necesar, prin dezvoltarea unor noi structuri care să promoveze participarea activă a cadrelor didactice, a părinților, a elevilor și studenților și a comunității în sens mai larg la viața școlară; și
 - (d) prin sprijinirea oportunităților de participare democratică oferite tinerilor, precum și a unei implicări active, critice și responsabile a comunității;
3. să utilizeze în mod eficient instrumentele existente pentru a promova educația civică, de exemplu, Cadrul de referință al competențelor pentru cultura democratică, creat de Consiliul Europei;

Furnizarea unei educații favorabile incluziunii

4. să promoveze educația favorabilă incluziunii pentru toți elevii și studenții, îndeosebi:
 - (a) prin asigurarea unei educații de calitate pentru toți elevii și studenții de la o vârstă fragedă și pe tot parcursul vieții;

- (b) prin oferirea sprijinului necesar tuturor elevilor și studenților în funcție de nevoile lor specifice, inclusiv celor care provin din medii socioeconomice defavorizate, dintr-un context de migrație, celor cu nevoi speciale și celor mai dotați;
 - (c) prin înlesnirea tranziției între diferitele parcursuri și niveluri de educație și prin asigurarea furnizării de orientare educațională și profesională corespunzătoare;
5. să recurgă în mod eficient la Agenția Europeană pentru Educație Specială și Incluzivă, pe bază voluntară, pentru a implementa în sistemele lor de învățământ abordări favorabile incluziunii care și-au dovedit succesul și pentru a le monitoriza;

Promovarea unei dimensiuni europene a predării

6. să promoveze o dimensiune europeană a predării, încurajând:
- (a) înțelegerea contextului european și a patrimoniului și valorilor comune și conștientizarea unității și a diversității sociale, culturale și istorice a Uniunii și a statelor membre ale Uniunii;
 - (b) înțelegerea originilor și a valorilor Uniunii, precum și a modului său de funcționare;
 - (c) participarea elevilor și a cadrelor didactice la rețeaua e-Twinning, la inițiativele de mobilitate transfrontalieră și la proiectele transnaționale, în special în cadrul școlilor;
 - (d) proiectele locale care au drept obiectiv sensibilizarea față de Uniunea Europeană și o mai bună înțelegere a acesteia în mediile de învățare, îndeosebi prin interacțiunea directă cu tinerii, cum ar fi sărbătorirea anuală, pe bază voluntară, în mediile de învățare, a unei Zile a Uniunii Europene;

Sprijinirea personalului didactic și a predării

7. să asigure personalului didactic posibilitatea de a promova valorile comune și de a oferi o educație favorabilă incluziunii:
- (a) prin măsuri care să ofere personalului didactic mijloacele care să îi ajute să transmită valorile comune și să promoveze cetățenia activă, însuflând totodată un sentiment de apartenență și răspunzând diferitelor nevoi ale celor care învață; și
 - (b) prin promovarea educației inițiale și continue, a schimburilor și a activităților de învățare reciprocă și de consiliere reciprocă, precum și prin orientarea și mentoratul personalului didactic;

Măsuri de punere în aplicare

8. să revizuiască și, dacă este necesar, să îmbunătățească politicile și practicile existente în domeniul educației, al formării și al învățării non-formale, cu scopul de a da curs prezentelor recomandări;
9. să identifice nevoile și să consolideze implicarea cetățenilor, utilizând datele existente sau, dacă este necesar, colectând date noi, în vederea îmbunătățirii procesului de elaborare a unor politici bazate pe elemente concrete în ceea ce privește dimensiunile socială și civică ale educației și formării;
10. să continue colaborarea în cadrele de cooperare strategică ale UE din domeniile educației și formării, tineretului, sportului și culturii prin învățare reciprocă, consiliere reciprocă și schimb de bune practici, în vederea promovării valorilor comune;
11. să utilizeze eficient instrumentele de finanțare ale UE, în special Erasmus+, fondurile structurale și de investiții europene, Europa creativă, Europa pentru cetățeni, programul „Drepturi, egalitate și cetățenie” și Orizont 2020, în vederea punerii în aplicare a prezentelor recomandări;

SALUTĂ INTENȚIA COMISIEI:

12. de a sprijini statele membre în punerea în aplicare a prevederilor prezentei recomandări prin modalitățile de finanțare și instrumentele disponibile, cum ar fi programul Erasmus+, îndeosebi prin intermediul mobilității în scop educațional la toate nivelurile educației, punând accentul pe școli, pe proiecte transnaționale, pe rețeaua e-Twinning, precum și pe activitățile Jean Monnet;
13. de a sprijini reformele de politică și îmbunătățirea practicilor la nivel național și regional prin intermediul cadrului ET2020 pentru cooperarea europeană în domeniul educației și formării profesionale și al oricărui cadru care îi va urma acestuia;

14. de a elabora și de a revizui periodic, după caz, instrumente de referință practice și documente de orientare pentru factorii de decizie politică și practicieni, precum și de a sprijini cercetarea și implicarea părților interesate pentru a răspunde nevoilor de cunoștințe;
15. de a examina și de a evalua acțiunile întreprinse pentru a da curs prezentei recomandări, în special prin intermediul cadrului ET2020, inclusiv al Monitorului educației și formării.

Adoptată la Bruxelles, 22 mai 2018.

Pentru Consiliu

Președintele

K. VALCHEV
